

אדר ב' התשס"ח

בס"ד

מצוות מחיית עמלק פרשת ויקרא - שבת זכור

הראוי לקבוע כאן בגלוי: אין הדבר נוגע לעתידה הפוליטי של הארץ בלבד. מזימות הערבים אינם מכוונות רק לעצמאותה המדינית, אלא כלפי עצם קיומו של הישוב בכלל. הם שואפים להשמיד, חלילה, את הישוב מאיש ועד אשה, מעולל ועד יונק, משור ועד שח. באחת האספות אמר אבא מרי ז"ל, כי פרשת "מלחמה לה' בעמלק מדור דור" אינה מוגבלת בחלוקתה הציבורית כמלחמת מצוה לגזע מסוים, אלא כוללת חובת התקוממות נגד כל אומה או קבוצה החדורה שגועו של שנאה, ומכוונת את משטמה כלפי כנסת ישראל. כשאומה חוררת על דגלה "לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד" היא הופכת עמלק. בשנות השלשים והארבעים מלאו תפקיד זה הנאצים והיטלר בראשם, הם היו עמלק, נציגי שגועו האיבה של התקופה האחרונה. כיום ממלאים את מקומם המוני נאצר והמופתח, אם נשתוק גם עתה, לא אדע איך יצא דיננו לפני מלך המשפט"

11. הרש"ר הירש על התורה בפרשת בשלח

"את זכר עמלק – לא עמלק אלא זכרו ותהילתו של עמלק – הוא הגורם רעה לעתידה המוסרי של האנושות."

כל זמן שספרי הזכרונות של האנושות יקשרו כתרי תהילה לראשם של גיבורי חרב, כל עוד שחונקיו ורוצחיו של אושר האדם לא ירדו לטמיון הנשיה – יביטו דורות הבנים בהערצה אל אותם בעלי הזרוע, וזכרם יעורר את הרצון להדמות להם במעשי אלימות ותהילה.

ממשלתו של עמלק בעולם תמוט לנצח נצחים - רק בזמן שתורת המוסר האלוקית תעשה למידה היחידה לכל דבר קטן וגדול, והכרת המוסר תגדל בעולם ביחס שווה, ולא הפוך אל הגדולה והעוצמה. וככל שתרבה גדולתו וגבורתו של אדם, כך תגדל חומרת אשמתו כאשר יחטא ויעבור על חוקי המוסר, ... שאמנם זאת התכלית הסופית של השגחת ה' בהיסטוריה ..."

"כל עוד לא ישעבד האדם את מעשיו לה', וכל עוד יראה האדם את גדולתו בגבורת הזרוע ולא בקיום חוקי המוסר המכניעים את ליבו לה' – רק בטבע ימשול ה', ולא בעולם האדם, ותוכר ממשלתו לכל היותר בטבע ולא בעולם האדם."

כנגד זה מכריז משה ואומר: יד ההשגחה המושלת מעל כסא מלכות ה' – ויהא הכסא עדיין בלתי שלם, ותהא ההכרה בשמו עדיין בלתי שלמה – יד זו אינה אלא מלחמה לה', הווה אומר: מלחמה למען ההכרה השלמה בשמו ... השגחת ה' בהיסטוריה כל עצמה אינה אלא מלחמה בעמלק עד סוף כל הדורות."

12. רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו "ריסי לילה"

"לזה הוא הזכירה, שישים האדם אל לבבו למחות זכר זה מהעולם, היינו, ע"י שיזכור וישים אל ליבו דבר זה... ושאינו רוצה דבר נגד רצון ה' יתברך בשום אופן, שזהו אמת בלי ספק בכל לבבות בני". והזכירה בדבר זה ממילא מוחה, וההפך - השכחה."

13. ר' יוסף אבן כספי, בעל "משנה כסף"

"ויש מתאוננים מן השם ברוך הוא, איך לבש קנאות באף ובחימה, אין מכבה, על עמלק, עד שנשבע למחותו. ועשה מצוה מיוחדת לישראל על זה, אמר "לא תשכח" (דברים כ"ה י"ט). ואם הרע ונלחם עמם, האם אין ראוי לשכוח זה, ומן המידות הטובות אשר ציוונו ה' הוא שנשכח הרעות שיעשו לנו יתר האנשים, כי אף ציוונו על מצרים (דברים כ"ג ח'), כל שכן שהנטירה והנקימה מידות מגונות בדתנו, ואף בחוקות כל פילוסוף חכם"

1. שמות י"ז

יד ויאמר יהנה אל-משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני הושע כי-מחה אמה את-זכר עמלק מתחת השמים. טו ויבן משה מזבח ויקרא שמו יהנה נסי. טז ויאמר כי-יד על-בס יה מלחמה ליהנה בעמלק מדור דור.

2. דברים כ"ה

יז וזכור את אשר-עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים. יח אשר קרנך בדרך ויזנב בך כל-הנחשלים אחריך ואתה ענף ויגע ולא ירא אלהים. יט והיה בהניח יהנה אלהיך לך מפל-איבד מסביב בארץ אשר יהנה-אלהיך נתן לך נחלה לרשתה תמחה את-זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח.

3. שמואל א' ט"ו

ב כה אמר, יהנה צבאות, פקדתי, את אשר-עשה עמלק לישראל--אשר-שם לו בדרך, בעלתו ממצרים. ג עתה לך והפיתה את-עמלק, והחרמתם את-כל-אשר-לו, ולא תחמל, עלי; והמתה מאיש עד-אשה, מעלל ועד-יונק, משור ועד-שה, מנגמל ועד-חמור.

4. הרמב"ם הלכות מלכים ומלחמותיהם פרק ה' מצוה ה'

ד מצות עשה להחרים שבעה עממין, שנאמר "החרם תחרימם" (דברים כ"ז); וכל שבא לידו אחד מהן, ולא הרגו--הרי זה עובר בלא תעשה, שנאמר "לא תחיה, כל נשמה" (דברים כ"ט). וכבר אבדו, ואבד זכרם. ה וכן מצות עשה לאבד זרע עמלק, שנאמר "תמחה את זכר עמלק" (דברים כ"ה, ט); ומצות עשה לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו, כדי לעורר איבתו--שנאמר "זכור, את אשר עשה לך עמלק" (דברים כ"ה, ז). מפי השמועה למדו, "זכור" בפה; "לא, תשכח" (דברים כ"ה, ט); בלב, שאסור לשכוח איבתו ושנאתו.

5. ספר החינוך

"שנצטוונו למחות זרעו של עמלק ולאבד זכרו מן העולם, זכר ונקבה, גדול וקטן. ועל זה נאמר "תמחה את זכר עמלק", שבכלל זכר הוא הכל"

6. הרדב"ז על הרמב"ם

"וראיתי מי שכתב שאין מצוה זו נוהגת עד ימות המשיח ופרשת שמואל ושאלו היא חיובתיה, ובספרי אמרו זכור שתהא שונה בפיך"

7. בעל הגהות מימוניות על הרמב"ם

"מצוה זו אינה נוהגת עד ימות המשיח לאחר כיבוש הארץ שנאמר והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויבך מסביב בארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה לרשתה תמחה את זכר עמלק."

8. האברבנל

"ואין ספק שלא אמר זה כי אם בציווי אלקי שבאחו הנבואה עליו וקצר הכתוב וזכרונה, כי בידוע הוא שאחרי שצוהו שמואל שלא אמרו מעצמו כי אם שרוח ה' דבר בו עתה ומלתו על לשונו"

9. הרב סולוביצקי בפרקים במחשבת הרב

"כל אומה המצהירה, שמדיניותה היא להשמיד את העם היהודי - היא עמלק, כי היא חרתה על דגלה סיממה של שנאה לזהות: 'לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד'. זו מלכות רשע עקשנית, שבה אנו מצווים להלחם, ואשר לה נשבע הקב"ה בכבודו ובעצמו איבה נצחית. משום כך היא מצות עשה מן התורה: 'זכור את אשר עשה לך עמלק... לא תשכח', ובהמשך שם: 'בדורנו אנו הרי אין ספק, שהיטלר וסטאלין היו התגלמות נאמנה של עמלק'."

10. הרב סולוביצקי-בסוד היחיד והיחד-ירושלים תשל"ו

"ההשגחה מנסה אותנו שוב ושוב במשבר העובר על ארץ ישראל. מן

הורגין אישה ולא קטן...

במה דברים אמורים, במלחמת הרשות שהוא עם שאר האומות. אבל שבעה עממין ועמלק שלא השלימו אין מניחין מהם נשמה, שנאמר (שם פסוקים טו-טז) "כן תעשה לכל הערים הרחוקות... רק מערי העמים האלה... לא תחיה כל נשמה", וכן הוא אומר בעמלק (דברים כ"ה, יט) "תמחה את זכר עמלק".

ומנין שאינו מדבר אלא באלו שלא השלימו? שנאמר (יהושע י"א, יט-כ) "לא היתה עיר אשר השלימה אל בני ישראל בלתי החוי ישבי גבעון, את הכל לקחו במלחמה. כי מאת ה' היתה לחזק את לבם לקראת המלחמה את ישראל למען החרים", מכלל ששלחו להם לשלום ולא קיבלו.

24. ה"כסף משנה"

"שאם קיבלו עליהם שבע מצוות, הרי יצאו מכלל שבעה עממין ומכלל עמלק, והרי הם כבני נח הכשרים".

25. שמואל י"ד

מזו נשאל לכד המלוכה על-ישראל וינלחם סביב בבל-איביו במואב ובבני-עמון ובאדום ובמלכי צובה ובפלשתים ובכל אשר-יפנה ירשיע. מח ונעש חיל ונך את-עמלק ונצל את-ישראל מיד ש"סוהו.

26. רד"ק

"הוא מה שציווה לו האל- (ט"ו, ג) 'לך והכיתה את עמלק'".

27. מצודות דוד

ויצל וגו' - רק את ישראל הציל מידו, אבל לא החרינו, עד שאמר לו שמואל בדבר ה' להחרים

28. ר"י אברבנאל

"אמרו בכאן וידך את עמלק לא אמרו על המלחמה שעשה עם עמלק במצוות שמואל כמו שכתב רד"ק בפירושו, כי אם על מה שנלחם קודם לזה פעמים אחרות".

29. שמואל א' ט"ו

(ב) כה אמר יהוה צבאות פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל אשר שם לו בדרך בעלתו ממצרים:

(ג) עתה לך והכיתה את עמלק והחרמתה את כל אשר לו...

(יח) וישלחך יהוה בדרך ויאמר לך והחרמתה את החטאים את עמלק ונלחמת בו עד פלותם אתם:

(לב) ויאמר שמואל הגישו אלי את אגג מלך עמלק וילך אליו אגג מעדנת ויאמר אגג סר מר המנות:

(לג) ויאמר שמואל פאשר שפלה נשים חרפך כן תשכל מנשים אמך וישסף שמואל את אגג לפני יהוה בגלגל:

30. שמואל ט"ו

ד וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים...

ה ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל.

ו ויאמר שאול אל הקיני: לכו סרו רדו מתוך עמלקי כן אספך עמו...

ז ויך שאול את עמלק...

31. המלבי"ם

באשר אין מחוקי המלכים לתגר מלחמה בלא איזה עילה כענין (שופטים י"א, יב) 'מה לי ולך כי באת אלי להלחם בארצו', ביקש שם מריבה בנחל שלפני ערי עמלק, ששאלו אמר שהנחל והבקעה שייך אליו ועמלק רב עמו על זה עד שזה היה עילת המלחמה."

32. האברבנאל

"והנה זכר שבא עמלק וירב בנחל, ר"ל שהגיע לעיר הקרובה מערי העמלק, וידמה שהעמלקים יצאו לקראתם למנוע מהם מי הנחל באופן שלא יהיה לישראל מים לשתות, ולכן עשו מריבה בנחל ונלחם עמהם לקחת מים"

33. המלבי"ם

"יגם זה מורה שלא קיים המצווה כראוי, שלא היה לו לבקש סיבה רק מפני שה' ציווהו... לא ריב אחר אשר לא לה' הוא."

34. הראי"ה קוק זצ"ל

מידת האהבה השרויה בנשמת הצדיקים היא כוללת את כל הברואים כולם, ואינה מוציאה מן הכלל שום דבר ולא עם ולשון, ואפילו עמלק אינו נמחה כי אם מתחת השמים, אבל על ידי הזיכוך מתעלה הוא לשורש הטוב אשר הוא מעל לשמים, ונכלל הכול באהבה העליונה.

14. מדרש קהלת זוטא פרשה ז'

"ויבוא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל - אמר ר' בנאה: התחיל מריב דברים כנגד עגלה ערופה. אמר לפניו: רבונו של עולם, זה הורג וזו נערפת ומכפרת? ורבנין אמרין: מריב דברים כנגד הקב"ה. רבונו של עולם, כך אמר לי שמואל - 'לך והכית את עמלק והחרמתם' וגו'. אדם חטא, בהמה מה חטאה? יצאה בת קול ואמרה: 'אל תהי צדיק הרבה' - יותר מבוארך".

"אמר ריש לקיש: כל מי שנעשה רחמן על אכזרים - נעשה אכזר על רחמנים. מנלן? משאול. הדא הוא דכתיב: 'ואת נב עיר הכהנים הכה' וגו'. כתיב הכא ויחמל שאול והעם', והתם - לגבי נוב עיר הכהנים - על רחמנים לא חמל".

15. שמואל א' כ"ב י"ט

"ואת נב עיר הכהנים הכה לפי חרב מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק ושור וחמור ושה לפי חרב".

16. במדבר כ"א

א וישמע הפגעי מלך-ערד, ישב הנגב, כי בא ישראל, דרך האתרים; וינלחם, בישראל, וישב ממנו, שבי. ב וינדר ישראל נדר ליהוה, ויאמר: אם-נתן ותן את-העם הזה, בגדי-והחרמתי, את-עריהם. ג וישמע יהוה בקול ישראל, ונתן את-הפגעי, ויחרם אתהם, ואת-עריהם; וינלחם שם-המקום, חרמה.

17. יהושע ו'

ז והיתה העיר חרם היא וכל-אשר-בה, ליהוה: רק רחב האונה תחיה, היא וכל-אשר אתה בבית-כי החבאתה, את-המלאכים אשר שלחתי. יח ורק-אתם שמרו מן-החרם, מן-תחרימו ולקחתם מן-החרם; ושמרתם את-מחנה ישראל, לחרם, ועברתם, אותו. יט וכל קסף וזהב, וכלי נחשת וברזל-קדש הוא, ליהוה: אוצר יהוה, ובוא. כ וירע העם, ויתקעו בשפרות; ויהי כשמע העם את-קול השופר, ויריעו העם תרועה גדולה, ותפל החומה תחתיה ונעל העם העיר איש נגדו, וילקדו את-העיר. כא ויחרימו, את-כל-אשר בעיר, מאיש ועד-אשה, מנער ועד-זקן; ועד שור ושה וחמור, לפי-חרב.

18. דברים י"ג

יג כיתשמע באחת עריך אשר יהוה אלהיך נתן לך לשבת שם לאמר. יד יצאו אנשים בני-בלעל מקרבך וידיחו את-ישיבי עירם לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא-דעתם. טו ונרשת וחקרת ושאלת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בקרבך. טז הכה תכה את-ישיבי העיר ההוא לפי-חרב החרם אתה ואת-כל-אשר-בה ואת-בהמתה לפי-חרב. יז ואת-כל-שללה תקבץ אל-תונך רחבה ושרפת באש את-העיר ואת-כל-שללה כלי ליהוה אלהיך והיתה תל עולם לא תבנה עוד. יח ולא-ידבק בגדך מאומה מן-החרם למען ישוב יהוה מחרון אפו ונתן-לך רחמים ורחמן והרבך פאשר נשבע לאבותיך. יט כי תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר את-כל-מצותיו אשר אנכי מצוך היום לעשות השמר בעיני יהוה אלהיך.

19. דברים כ'

טז רק מערי העמים האלה אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה לא תחיה כל-לשמה. יז כיהחרם תחרימם החתי והאמרי הפגעי והפריז החוי והיבוי פאשר צנן יהוה אלהיך. יח למען אשר לא-למדו אתכם לעשות ככל תועבתם אשר עשו לאלהיהם ונטאתם ליהוה אלהיכם.

20. יהושע ו', כו

"וישבע יהושע בעת ההיא לאמר: ארור האיש לפני ה' אשר יקום ובנה את העיר הזאת את יריחו..."

21. דברים כ"ג ט"ז-י"ז

"לא תסגיר עבד אל אדניו אשר ינצל אליך מעם אדניו: עמך ישב בקרבך במקום אשר יבחר באחד שעריך בטוב לו, לא תוננו".

22. ויקרא כ"ה מ"ב

"כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, לא ימכרו ממכרת עבד".

23. הרמב"ם בפרק שישי מהלכות מלכים

אין עושין מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו שלום, אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצווה, שנאמר (דברים כ', ז) "כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום".

אם השלימו וקיבלו שבע מצוות שנצטוו בני נח עליהן אין הורגין מהן נשמה, והרי הן למס... ואסור לשקר בבריתם ולכזב להם אחר שהשלימו וקיבלו שבע מצוות.

ואם לא השלימו, או שהשלימו ולא קיבלו שבע מצוות, עושין עמהם מלחמה והורגין כל הזכרים הגדולים, ובוזזין כל ממונם וטפס. ואין